

Силабус курсу Свобода совісті: права і обов'язки	
Освітній ступінь – магістр Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 031 Релігієзнавство Освітньо-професійна програма «Релігієзнавство» Кількість кредитів – 4	
Рік підготовки, семестр – 1 рік 4 місяці, 2 семестр Компонент освітньої програми: вибірковий	
Дні занять: згідно з розкладом занять Консультації: згідно з графіком індивідуальної роботи	
Мова викладання: українська	

Керівники курсу

кандидат історичних наук., асистент Прийдун Степан Васильович

Контактна інформація pryidun@tnpu.edu.ua 0972431597

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основною метою вивчення дисципліни «Свобода совісті: права і обов'язки» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо правового та інституційного забезпечення функціонування релігійних організацій як основної форми реалізації релігійних прав і свобод, вивчення міжнародних документів та законодавства України у сфері забезпечення свободи совісті. Дисципліна передбачає пізнання основ та принципів діяльності релігійних організацій як юридичних осіб приватного права.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

Теми	Результати навчання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СВОБОДА СОВІСТІ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	
Тема 1. Філософський і правовий аспект свободи совісті.	Знати ідейно-ціннісне наповнення змісту свободи совісті та його співвідношення з правовим забезпеченням. Аналізувати основні етапи становлення свободи совісті та виокремлювати головні типи державно-

	церковних відносин.
Тема 2. Міжнародні гарантії свободи совісті.	Вміння простежувати еволюцію міжнародно-правових гарантій свободи совісті у контексті трансформацій системи міжнародних відносин. Розкривати основні міжнародні механізми захисту релігійних прав і свобод. Аналізувати ефективність діяльності Європейського суду з прав людини та інших міжнародних інституцій щодо забезпечення свободи совісті в Україні.
Тема 3. Законодавство України про свободу совісті.	Розкривати актуальні проблеми становлення та розвитку національного законодавства у сфері свободи совісті та релігійних організацій. Вміти класифікувати основні нормативно-правові акти за характерними ознаками.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СВОБОДУ СОВІСТІ.	
Тема 4. Поняття релігійної організації.	Характеризувати зміст і структуру поняття «релігійна організація», вміти виокремлювати основні види релігійних організацій. Простежувати взаємозв'язок між державною реєстрацією релігійних організацій та особливостями їхнього функціонування.
Тема 5. Релігійна організація – юридична особа.	Розкрити особливості функціонування юридичних осіб приватного права. Знати вимоги до статуту (положення) релігійної організації та особливості її державної реєстрації як юридичної особи.
Тема 6. Фінансова та господарська діяльність релігійних організацій.	Вміти виокремлювати основні види діяльності релігійних організацій, знати критерії відповідності релігійних організацій статусу неприбуткових організацій, а також проходження процедури внесення релігійних організацій у Реєстр неприбуткових установ та організацій. Проаналізувати основні майнові права релігійних організацій, а також особливості земельних відносин.
Тема 7. Трудові відносини у релігійних організаціях.	Розуміти основні проблеми та суперечності правового регулювання трудових відносин у релігійних організаціях. Знати особливості

	оформлення на роботу працівника релігійної організації та специфіку їхнього соціального забезпечення. Аналізувати співвідношення канонічного і світського права у сфері трудових відносин.
Тема 8. Релігійна освіта.	Простежувати еволюцію національного законодавства у сфері духовної освіти, знати особливості правового забезпечення викладання курсів духовно-морального спрямування у школах. Аналізувати основні суперечності та проблеми державного визнання богословської освіти.
Тема 9. Правовий статус релігійних об'єднань, центрів та управлінь.	Простежувати еволюцію нормативно-правового забезпечення релігійних центрів та духовних управлінь. Знати процедуру реєстрації ресстрації релігійних центрів та духовних управлінь України, аналізувати основні проблеми правосуб'єктності релігійних об'єднань.
Тема 10. Правовий статус військового капеланства.	Пояснювати зміст та характерні ознаки військового духовенства, знати основні функції та завдання капеланської служби. Аналізувати урядові нормативно-правові акти України про військове духовенство, характеризувати проблеми та суперечності правового забезпечення інституту капеланства в контексті розроблення Закону України Про військове капеланство.
Тема 11. Правова основа співпраці релігійних організацій та закладів охорони здоров'я.	Характеризувати основні релігійні права і свободи пацієнтів закладів охорони здоров'я та релігійних організацій, знати основні функції та особливості функціонування медичного капеланства. Аналізувати нормативно-правові акти, які регламентують душпастирську опіку пацієнтів і персоналу медичних закладів.
Тема 12. Душпастирська опіка в закладах кримінально-виконавчої (пенітенціарної) системи.	Розуміти особливості забезпечення основних релігійних та світоглядних прав ув'язнених, знати специфіку участі релігійних організації у ресоціалізації засуджених та процедуру організації душпастирської опіки засуджених.
Тема 13. Інструменти та механізми захисту релігійних прав і свобод в Україні.	Знати зобов'язань органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері захисту релігійних прав і свобод та

	алгоритм дій у випадку порушення прав у сфері свободи і віросповідання. Аналізувати роль громадянського суспільства у захисті релігійних прав і свобод.
--	---

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 3	Здатність працювати в команді.
ЗК 4	Здатність працювати автономно.
ЗК 6	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 7	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК 9	Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК 10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
СК 1	Здатність критично осмислювати проблеми у сфері релігієзнавства і на межі галузей знань, аналізувати наукові здобутки та результати релігієзнавчих напрямів і шкіл.
СК 2	Здатність осмислювати релігію як соціальне явище, інтегрувати знання у сфері релігієзнавства та застосовувати їх у різних сферах суспільної діяльності.
СК 4	Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування емпіричних даних та теоретичного матеріалу з використанням усталених і новітніх методів релігієзнавства.
СК 5	Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі релігієзнавчого знання.
СК 6	Здатність здійснювати предметний компаративний аналіз феноменів, що репрезентують унікальність і різноманітність релігійних традицій світу.
СК 8	Здатність надавати експертно-аналітичну оцінку та прогнозувати потенційні можливості використання релігії з метою деструктивного впливу на свідомість і психіку людей, розпізнавати найбільш поширені маніпуляційні стратегії.
СК 9	Здатність визначати й розробляти стратегічні пріоритети у галузі релігійної свободи і релігійної безпеки України з урахуванням особливостей державно-конфесійних та міжрелігійних відносин.
СК 10	Здатність розробляти і реалізовувати наукові і прикладні проекти у сфері релігієзнавства, а також дотичні до неї міждисциплінарні проекти.
РН 2	Упевнено володіти українською та іноземною мовами як усно, так і письмово, в тому числі для наукового і професійного спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.
РН 4	Оцінювати і критично аналізувати державно-конфесійні, міжконфесійні та міжрелігійні відносини, стан релігійної свободи і релігійної безпеки в

	Україні та світі.
PH 5	Вміти виявляти потенційні зв'язки предметних знань релігієзнавства і застосовувати їх у процесі аналізу актуальних суспільних проблем.
PH 6	Ефективно взаємодіяти у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різних рівнів, релігійними організаціями, віруючими й невіруючими особами.
PH 8	Вміти виявляти сучасні тенденції співіснування різних релігій і конфесій в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу; систематизувати факти релігійного життя суспільства; інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні процеси.
PH 9	Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань релігієзнавства до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.
PH 10	Приймати ефективні рішення при розв'язанні складних задач і проблем релігієзнавства та у ширших контекстах, зокрема в умовах неповної інформації та суперечливих вимог; аналізувати данні соціологічного дослідження релігійних явищ, процесів та застосовувати їх при моделюванні і прогнозування релігійно-конфесійних процесів.

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бардашевич Н. О. Релігійні організації як суб'єкти господарського права // Вісник Донецького національного університету. 2011. Вип. 1. Т. 2. С. 361–364.
2. Бочков П. В. Господарська діяльність релігійних організацій як різновид позакультової релігійної діяльності // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. Вип. 3. С. 70–73.
3. Бочков П. В. Господарсько-правова відповідальність підприємств релігійних організацій // Юридичний науковий електронний журнал Запорізького національного університету. 2020. №3. С. 134–136.
4. Бочков П. В. Господарсько-правовий статус майна релігійних організацій // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2014. Вип. 26. С. 180–184.
5. Бочков П. В. Релігійна організація як соціальна і як правова структура. Спроба дефінітивного аналізу // Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Вип. 5. С. 76–80.
6. Височан О.О. Особливості обліку в релігійних організаціях // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2018. №29. С. 153–157.
7. Господарський кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
8. Директива Міністра оборони України Про впорядкування питань задоволення релігійних потреб військовослужбовців Збройних Сил України від 21 квітня 2006 року №Д-25. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/zvyazki-z-gromadskistyuu/rada-u-spravah-dushpastirskoi-opiki-pri-ministerstvi-oboroni-ukraini/normativni-dokumenti-ta-metodichni-rekomendaczii/2014/07/08/direktiva-mou-pro-vporyadkuvannya-pitan-zadovolennya-religijnih-potreb-vijskovoslužhbovcziv-zs/>
9. Добко Т. Університет і богословська освіта в Україні: автономія знання та інтелектуальна потреба теології // Філософ. думка : спецвип. «Sententiae», [№] III (2012) : Християнська теологія і сучасна філософія. Вінниця, 2013. С. 200–212.

10. Закон України Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 30, ст.260). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
11. Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
12. Закон України Про альтернативну (невійськову) службу. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 15, ст.188). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-12#Text>
13. Закон України Про військовий обов'язок і військову службу. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст.385). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
14. Закон України Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст.263). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
15. Закон України Про Збройні Сили України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст.108). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
16. Закон України Про освіту. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
17. Закон України Про повну загальну середню освіту. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
18. Закон України Про попереднє ув'язнення. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 35, ст.360). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>
19. Закон України Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 15, ст.190). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
20. Закон України Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22-23, ст.194). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text>
21. Земельний кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
22. Золотухін О. Оформлення на роботу працівника релігійної організації на прикладі православної парафії // Довідник кадровика. 2007. №1. С. 9–14.
23. Кримінально-виконавчий кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
24. Податковий кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
25. Положення Про Державну службу України з етнополітики та свободи совісті. (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 812). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2019-%D0%BF#Text>
26. Положення про порядок проходження альтернативної (невійськової) служби. (Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 1999 р. N2066). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2066-99-%D0%BF#Text>
27. Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України. (Затверджено Наказ Міністерства оборони України 14.12.2016 № 685). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0010-17#Text>
28. Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Національній гвардії України. (Затверджено Наказ Міністерства внутрішніх справ 24.03.2016 № 205). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0557-16#Text>
29. Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Державній прикордонній службі України. (Затверджено Наказ Міністерства внутрішніх справ 10.10.2016 № 1065). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1430-16#Text>

30. Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Державній спеціальній службі транспорту. (Затверджено Наказ Міністерства внутрішніх справ 06.06.2017 № 201). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0793-17#Text>
31. Порядок ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру. (Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 13.07. 2016 р. № 440). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2016-%D0%BF#Text>
32. Порядок державного визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання, виданих закладами вищої духовної освіти.
33. Порядок державного визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання, виданих закладами вищої духовної освіти. (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 652). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2015-%D0%BF#Text>
34. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України. (Затверджено Наказ Міністерства юстиції України 14.06. 2019 року № 1769/5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19#Text>
35. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань. (Затверджено Наказ Міністерства юстиції України 28. 08. 2018 року № 2823/5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>
36. Пристінський І. О. Адміністративно-правовий статус релігійних організацій в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Нац. акад. внутр. справ. К., 2010. 16 с.
37. Пристінський І. О. Адміністративно-правові аспекти реєстрації та припинення діяльності релігійних організацій в Україні // Адвокат. 2009. № 2. С. 8–12.
38. Пристінський І. О. Поняття та класифікація релігійних організацій // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2008. № 42. С. 63–69.
39. Пристінський І. О. Статут (положення) релігійної організації як документ, що визначає її адміністративно-правовий статус // Адвокат. 2009. № 7. С. 31–34.
40. Радченко А. Ю. Конституційне закріплення свободи совісті: основні напрямки розвитку // Теорія і практика правознавства. 2015. - Вип. 2.
41. Розпорядження Кабінету Міністрів України Про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах, Національній гвардії, Державній спеціальній службі транспорту та Державній прикордонній службі від 2 липня 2014 р. №677-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/677-2014-%D1%80#Text>
42. Хромець В. Л. Законодавче розв'язання визнання результатів освітньої діяльності українських закладів вищої духовної освіти // Мультиверсум. Філософський альманах. 2018. Вип. 1–2. С. 122–135.
43. Хромець В. Л. Об'єкт, предмет богослов'я та його розмежування з іншими сферами знання про релігію // Освітній дискурс. Гуманітарні науки. 2018. Вип. 5. С. 109–118.
44. Хромець В. Л. Парадигмальні тенденції майбутнього розвитку богословської освіти в Україні // Софія. 2018. № 3. С. 32–35.
45. Хромець В. Л. Початок формування нормативно-правового забезпечення богословської освіти в незалежній Україні // Схід. 2018. № 3. С. 88–93.
46. Хромець В. Л. Пошуки законодавчого вирішення визнання результатів освітньої та наукової діяльності українських духовних закладів вищої освіти // Нова парадигма. 2017. Вип. 133. С. 55–65.
47. Хромець В. Л. Форми отримання богословської освіти та їх розвиток в перспективі трансформацій богословської освіти майбутнього // Освітній дискурс. Гуманітарні науки. 2018. Вип. 7. С. 105–114.
48. Цивільний кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44,

ст.356). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

49. Шпомер А. І., Шванська А. О. Релігійні організації як суб'єкти некомерційної господарської діяльності // Журнал східноєвропейського права. 2017. № 39. С. 18–23.

50. Яковлев О. А. Правове регулювання трудових відносин у релігійних організаціях: окремі проблемні питання теорії і практики // Право та інновації. 2016. № 1. С. 107–114.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів та відповідно до критеріїв якості знань). Перескладання модуля відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20 %.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються не більше 5 балів. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем.

ОЦІНЮВАННЯ

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (тема 1–3) – усне опитування, рецензії, робота з джерелами, есе, тести	15
Змістовий модуль 2 (тема 4–13) – усне опитування, рецензії, робота з джерелами, есе, тести	45
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (Аналіз статуту релігійної організації)	15
Підсумковий контроль – тести	25

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних і семінарських робіт.
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MOODLE